

uafhængig af Kommissionen fremsætter Forslaget, som han mener, at det bør være, vil der komme Noget frem, som Mørtallet her i Thinget vil kunne give sin Tilslutning. — Der er endnu kun en enkelt Bemærkning tilbage, som jeg skal gjøre. Det ærede Medlem fra Ringsted talte ogsaa om, at han havde nogen Tillid til Tilstedeværelsen af en Retskriver, og han anførte som Exempel derpaa, hvad jeg tror, at den ærede Forslagsstiller ogsaa fremhævede i sit første Foredrag, at man jo har særlige Retskrivere i Kriminal- og Politiretten i Protokolførerne, men at de ikke give synderlig stor Betryggelse. Dette sidste, at Protokolførerne i Kriminal- og Politiretten ikke give synderlig stor Betryggelse, kan jeg være fuldkommen enig med de Herrer i, men det ligger i, at Protokolføreren i Kriminal- og Politiretten ikke har Noget at sige. Der gaar en Tradition oppe i Kriminal- og Politiretten om, at der en Gang var en Protokolfører deroppe, som gjorde Indsigelse imod, hvad Assessoren dikterede til Protokollen, og paastod, at det slet ikke var Meningen af, hvad Parterne havde sagt, men han blev bedt om at tie stille, og da han ikke vilde det, fik han sin Afked. Naar man imidlertid har en særlig Retskriver, som er sidsordnet med Dommeren og ene og alene har over Protokollen at sige og kan bestemme, hvad der skal staa deri eller ikke, paa egen Haand har at føre den og paa egen Haand at bekræfte den uden Medvirkning og Indflydelse fra Dommerens Side, stiller Sagen sig anderledes, og en saadan Ordning er ikke blot en Theori, men den havde man, som det er den høitærede Minister fuldstændig bekendt, i Hertugdømmerne; der stod Retskriveren i en saadan Stilling — jeg tror, at jeg ved en tidligere Leilighed har berørt det, at han kunde optræde selvstændig. Der var en Gang en Herredsfoged, der klagede over, at Retskriveren examinerede Vidnerne, til Appellationsretten, til hvilken den Gang saadanne Klager skulde rettes, men saa svarede Retskriveren, at han blot spurgte Vidnerne og Parterne, hvad de sagde, naar han ikke forstod det, for at kunne føre det rigtig til Protokols, og Appellationsretten gav ham Medhold i, at det havde han Lov til. — Med Hensyn til det Forslag, som foreligger, erklærede den ærede Forslagsstiller i sit sidste Foredrag, at det egentlig er et Angrebsforslag for at bringe Liv i Sagen og røre ved disse Forhold, og som saadant tror jeg, at det er paa sin Plads, men han tilføiede tillige, at det gjerne kan være, at disse Forhold skulde ordnes paa en anden Maade,

end Forslaget gaar ud paa, og det skulde han med Taknemmelighed tage imod, hvorledes det end blev ordnet. Efter en saadan Erklæring bortfalder efter min Mening enhver Anledning til at komme nærmere ind paa Forslagets enkelte Bestemmelser, hvad jeg derfor heller ikke skal gjøre.

Saltier: Jeg finder det for saa vidt meget naturligt, at den ærede Forslagsstiller i det Hele taget ikke føler sig tilfreds med mine Udtalelser. Dertil ere vore Standpunkter i det Hele taget alt for forskellige. Jeg tror imidlertid, at det i den Henseende havde været rimeligt, om han var gaaet ind paa og nærmere havde forsøgt paa at imødegaa mit Hovedsynspunkt, nemlig at Skylden for den nuværende Retsanordning i det væsentlige maatte søges hos Befolkningen og Sagførerne i Særdeleshed, at det er Befolkningen og Sagførerne, som have undraget sig den Medvirkning, som Lovgivningen hjemlede dem indtil langt ned i vort Aarhundrede, ja tildels langt ned mod 1848. Dette har imidlertid den ærede Forslagsstiller ganske ladet ligge, og kun den ærede Rigsdagsmand fra Næstved (Leth) har udtalt, at Grunden, hvorfor Lægmandselementerne bleve trængte tilbage, var den, at de Intet havde at sige. Jeg skal dertil bemærke, at de havde jo i hvert Tilfælde den meget alvorlige og væsentlige Magt, at de ved deres Tilstedeværelse vare i Stand til at lægge et Haand paa Forhørsdommerne, naar disse gjorde sig skyldige i Overstridelse af deres Myndighed og saaledes komme deres maaste ukyldige lidende Medborgere til Hjælp lige over for Embedsovergreb. Men en Rendsgjerning er det, at da Befolkningen i det Hele taget skød denne Ret, denne Magt, dette Kald fra sig, har Retsvidneinstitutionen alligevel været et ganske væsentligt Fremstød fra en Tilstand, hvor man lod de daarligste Individider møde op mod den ringest mulige Betaling. Den ærede Forslagsstiller fandt sig særlig indigneret over en Udtalelse fra min Side og beklagede, at han ikke havde Rigsdagsstidenden til Stede — den er nu tilfældigvis kommen. Jeg udtalte den ganske almindelige Sætning, „at de egoistiske Drifter i Mennesket have betydelig mere Kraft og Indflydelse paa Tænk- og Handlemaade end de sympathetiske“. Ja, det er muligt, at den ærede Forslagsstiller er saa uheldig stillet, at hans sympathetiske Tilbøieligheder eller Drifter ere stærkere end de, der vedrøre hans eget Seg. Men jeg tror, det vilde være saare uforstandigt at basere nogensomhelst Retsordning, nogensomhelst almindelig Samfundsordning paa det Princip, at Sym-